

bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 180, of. 404,
MD-2004, Chișinău, Republica Moldova / Republic of Moldova
бул. Штефан чел Маре 180, оф. 404,
MD-2004, Кишинёв, Республика Молдова
+373 22 212 817; info@egalitate.md; www.egalitate.md

Nr. 04/943 din 19.06.2025

Parlamentului Republicii Moldova,
Comisia cultură, educație, cercetare,
tinereț, sport și mass-media
cem@parlament.md,
secretariat@parlament.md

Consiliul pentru egalitate a examinat *proiectul de lege pentru modificarea și completarea unor acte normative (Codul educației nr. 152/2014, art. 7; Codul serviciilor media audiovizuale nr. 174/2018, art. 20 ș.a.) nr. 198 din 04.06.2025*, și, în temeiul art. 12 alin. (1) lit. c) al Legii nr. 121/2012 cu privire la asigurarea egalității și pct. 21 lit. b) al Legii nr. 298/2012 cu privire la activitatea Consiliului pentru egalitate, comunică următoarele.

1. Consiliul reține că autorii propun modificarea unor acte normative, printre care Codul educației nr. 152/2014, Legea nr. 64/2010 cu privire la libertatea de exprimare, Legea nr. 26/2008 privind întrunirile, Codul contravențional nr. 218/2008 și altele. În nota de fundamentare a proiectului, autorii indică asupra faptului că modificările propuse sunt necesare *„pentru a interzice și sancționa propaganda homosexualității, valorilor și relațiilor sexuale netradiționale”*, iar impactul social preconizat al proiectului este de a asigura *protecția întregii societăți și a generațiilor tinere de impactul negativ al propagandei homosexualității și relațiilor sexuale netradiționale*.
2. Astfel, la **Art. I** al proiectului se propune completarea Codului educației cu un nou articol, care consacră *protejarea și promovarea valorilor spirituale și morale tradiționale drept un principiu suprem obligatoriu de a fi respectat* și conține prevederi ce interzic *promovarea sau sprijinirea, prin orice mijloace, informații, atitudini, acțiuni sau oricare altă manifestare de susținere a relațiilor sexuale netradiționale, schimbarea de sex, căsătoriile de același sex sau oricare altă acțiune contrară valorilor spirituale și morale tradiționale*. Prin urmare, modificările propuse au drept scop restrângerea accesului copiilor la informații privind orientarea sexuală sau identitatea de gen.

În această privință, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a subliniat că măsurile care restrâng accesul copiilor la informații cu privire la relațiile între persoane de același sex, exclusiv pe baza orientării sexuale, au implicații sociale mai ample. Astfel de măsuri, fie că sunt consacrate direct în legislație, fie că sunt adoptate în cadrul unor decizii de la caz la caz, demonstrează că autoritățile preferă anumite tipuri de relații și familii în defavoarea altora – că, în opinia lor, relațiile dintre persoane de sex diferit sunt mai acceptabile și mai valoroase din punct de vedere social decât relațiile între persoane de același sex, contribuind astfel la stigmatizarea continuă a acestora din urmă. Prin urmare, astfel de restrângeri, oricât de limitate ar fi efectele și domeniul lor de aplicare, sunt incompatibile cu noțiunea de egalitate, pluralism și toleranță, inerente unei societăți democratice.¹

De asemenea, în Avizul privind chestiunea interzicerii așa-numitei „propagande pentru homosexualitate”², Comisia de la Veneția a examinat dispozițiile legale care conțin interziceri

¹ Hotărârea Curții pe cauza Macate contra Lituaniei, Marea Cameră, par. 215.

² Adoptat în cadrul celei de-a 95-a sesiuni plenare (Veneția, 14- 15 iunie 2013)

ale „propagandei pentru homosexualitate”, care au fost adoptate sau propuse spre adoptare în Republica Moldova, Federația Rusă și Ucraina, și a ajuns la concluzia că interzicerea „propagandei pentru homosexualitate”, spre deosebire de „propaganda pentru heterosexualitate” sau sexualitate în general – în rândul minorilor, constituie discriminare deoarece diferența de tratament se bazează pe conținutul discursului privind orientarea sexuală, iar autorii dispozițiilor în curs de examinare nu au prezentat niciun criteriu rezonabil și obiectiv pentru a justifica interzicerea „propagandei homosexuale”, spre deosebire de „propaganda heterosexuală”.

3. În continuare, Consiliul reține că modificările propuse în **Art. III** al proiectului au drept scop restrângerea libertății de exprimare, sub aspectul interzicerii răspândirii informațiilor care vor *promova sau sprijini, prin orice mijloace, informații, atitudini, acțiuni sau oricare altă manifestare de susținere a relațiilor sexuale netradiționale, schimbarea de sex, căsătoriile de același sex sau oricare altă acțiune contrară valorilor spirituale și morale tradiționale.*

În același sens, la **Art. VII** se propune completarea Codului contravențional cu un nou articol care va stabili sancțiuni pentru acțiuni de promovare a relațiilor sexuale netradiționale, a homosexualității și/sau preferințelor de schimbare a sexului, manifestate prin participarea la întruniri publice diseminare de informații ș.a.

În această privință, potrivit art. 3 alin. (4) al Legii nr. 64/2010 cu privire la libertatea de exprimare, restrângerea libertății de exprimare se admite doar pentru protejarea unui interes legitim prevăzut la alin. (3) și doar în cazul în care restrângerea este proporțională cu situația care a determinat-o, respectându-se echilibrul just dintre interesul protejat și libertatea de exprimare, precum și libertatea publicului de a fi informat.

Din conținutul prevederilor art. 13¹ alin. (1) în redacția proiectului, Consiliul reține că scopul urmărit de prevederile enunțate constă în protecția și promovarea valorilor spirituale și morale tradiționale. Consiliul deduce că acesta s-ar referi la presupusa incompatibilitate dintre menținerea valorilor familiei tradiționale ca bază a societății și recunoașterea acceptării în plan social a homosexualității sau a persoanelor transgender.

În acest sens, statul are o marjă de apreciere în alegerea mijloacelor destinate să protejeze familia, cu condiția ca acestea să fie proporționale, altfel spus adecvate și necesare. Cu referire la acest aspect, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a susținut că nu poate să considere, în sine, aceste atitudini negative, referiri la tradiții sau ipoteze generale într-o anumită țară ca fiind o justificare suficientă pentru un tratament diferențiat, așa cum nu sunt nici atitudinile negative similare față de rasă, origine sau culoare a pielii diferită. De asemenea, Curtea a reiterat faptul că ar fi incompatibil cu valorile care stau la baza Convenției dacă exercitarea drepturilor din Convenție de către un grup minoritar ar fi condiționată de acceptarea lui de către majoritate. În acest fel, drepturile unui grup minoritar la libertatea de religie, de exprimare și de întrunire ar deveni doar teoretice, nu practice și efective, cum dispune Convenția³. De asemenea, deoarece orientarea sexuală și identitatea de gen sunt protejate atât în temeiul Convenției europene a drepturilor omului, cât și Legii nr.121/2012 cu privire la asigurarea egalității, acestea *nu pot fi considerate ca atare contrare moralității de către autoritățile publice.*

De asemenea, în ceea ce privește completarea Codului Contravențional cu o nouă contravenție în vederea sancționării acțiunilor de participare la întruniri publice sau diseminarea de informații prin care se promovează relațiile sexuale netradiționale și (sau) preferințele de schimbare a sexului, constituie o ingerință nejustificată în exercitarea drepturilor la întrunire și la libera exprimare. În această privință, Curtea Europeană a subliniat că exercitarea drepturilor din Convenție de către un grup minoritar nu poate fi condiționată de acceptarea lui de către majoritate.⁴ De asemenea, Consiliul reiterează că prin adoptarea unor astfel de legi, autoritățile consolidează stigmatizarea și prejudecățile și încurajează homofobia,

[https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2013\)022-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2013)022-e)

³ Hotărârea Curții pe cauza Bayev și alții împotriva Rusiei, par. 68-70.

⁴ Hotărârea Curții pe cauza Bayev și alții împotriva Rusiei, par. 70.

care este incompatibilă cu noțiunile de egalitate, pluralism și toleranță inerente unei societăți democratice.

4. În continuare, modificarea propusă la **Art. IV** are drept scop interzicerea prin lege a întrunirilor prin care se urmărește *„promovarea sau sprijinirea, prin orice mijloace, informații, atitudini, acțiuni sau oricare altă manifestare de susținere a relațiilor sexuale netradiționale, schimbarea de sex, căsătoriile de același sex sau oricare altă acțiune contrară valorilor spirituale și morale tradiționale.”*

Prevederile menționate instituie o interdicție generală a exercitării libertății de întrunire de către persoanele care aparțin comunității LGBT+, precum și de către persoanele care promovează drepturile acestora, drept fundamental într-o societate democratică care constituie, la fel ca și dreptul la libertatea de exprimare, unul din fundamentele unei asemenea societăți. Chiar dacă dreptul la libertatea de întrunire nu este absolut și poate face obiectul unor restricții, în cazul în care diferența de tratament este bazată pe gen sau orientare sexuală, marja de apreciere acordată statului este restrânsă și în această situație principiul proporționalității nu impune numai ca măsura aleasă să fie adecvată în general pentru atingerea scopului urmărit, trebuie, de asemenea, să fie demonstrat că a fost necesară în acele circumstanțe.

În această privință Consiliul amintește că în Hotărârea pe cauza *Genderdoc-M contra Moldovei*⁵, Curtea a statuat că interzicerea întrunirii comunității LGBT+ motivată de opoziția din partea multor cetățeni ai Moldovei contra homosexualității, constituie o violare a articolului 14 coroborat cu articolul 11 din Convenție. Într-o altă cauză, Curtea a subliniat că atitudinile sau stereotipurile care predomină pe parcursul unei anumite perioade în rândul majorității membrilor societății nu pot servi drept motive pentru a justifica discriminarea unor persoane exclusiv pe baza orientării lor sexuale.⁶

Din considerentele menționate supra, Consiliul califică inițiativa legislativă supusă examinării ca fiind incompatibilă cu standardele naționale și internaționale privind nediscriminarea. Or, art. 16 al Constituției Republicii Moldova garantează egalitatea tuturor cetățenilor Republicii Moldova în fața legii și a autorităților publice, iar art. 6 al Legii nr. 121/2012 cu privire la asigurarea egalității, coroborat cu art. 1, interzice expres orice formă de discriminare pe criteriu de orientare sexuală sau prin asociere cu acesta.

De asemenea, reglementările propuse de autori încalcă angajamentele asumate de Republica Moldova prin ratificarea tratatelor internaționale în domeniul drepturilor omului, întrucât urmăresc îngrădirea nejustificată a exercitării dreptului la întrunire și dreptului la exprimare. Or, în Comentariul general nr. 37 (2020) privind dreptul la întrunire pașnică, Comitetul ONU pentru Drepturile Omului a subliniat că statele trebuie să asigure că legile, interpretarea și aplicarea acestora nu conduc la discriminarea în exercitarea dreptului la întrunire pașnică, pe criteriu de rasă, culoare, origine etnică, vârstă, sex, limbă, proprietate, religie sau convingeri, apartenență politică sau opinie, origine națională sau socială, naștere, apartenența la o minoritate, dizabilitate, orientare sexuală sau identitate de gen sau alt criteriu. De asemenea, Comitetul a relevat că măsuri adiționale trebuie puse în aplicare pentru a asigura facilitarea exercitării și protecția dreptului la întrunire pașnică pentru persoanele sau grupurile care sunt supuse discriminării și întâmpină dificultăți în desfășurarea întrunirilor⁷.

În același context, pct. 14 al Anexei la Recomandarea CM/Rec(2010)5 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind măsurile de combatere a discriminării bazate pe orientarea sexuală sau identitatea de gen stabilește că statele membre ar trebui să ia măsuri corespunzătoare la nivel național, regional și local pentru a se asigura că dreptul la libertatea de întrunire pașnică, astfel cum este consacrat de art. 11 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, poate fi exercitat efectiv, fără discriminare bazată pe orientare sexuală sau identitate de gen. Potrivit pct. 16 statele membre ar trebui să ia măsuri corespunzătoare pentru

⁵ <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-144472>

⁶ Hotărârea pe cauza Beizaras și Levickas împotriva Lituaniei, pct. 125.

⁷ <https://docs.un.org/en/CCPR/C/GC/37>, pct.25.

a preveni restrângerile exercitării efective a drepturilor la libertatea de exprimare și de întrunire pașnică drept rezultate din abuzul de dispoziții legale sau administrative, de exemplu din motive de sănătate publică, moralitate publică și ordine publică. De asemenea, potrivit pct. 17, autoritățile publice de la toate nivelurile ar trebui să fie încurajate să condamne în mod public, în special în mass-media, orice ingerințe ilegale în dreptul persoanelor și al grupurilor de persoane de a-și exercita libertatea de exprimare și de întrunire pașnică, în special atunci când au legătură cu drepturile omului ale persoanelor lesbiene, homosexuale, bisexuale și transgen.

De asemenea, la 17 aprilie 2024, Adunarea Parlamentară a Consiliul Europei (APCE) a adoptat Rezoluția nr. 2543 (2024) cu privire la libertatea de exprimare și libertatea de asociere a persoanelor lesbiene, gay, bisexuale, transgen, intersex (LGBTI) din Europa⁸. În cadrul acestui document, APCE a subliniat că libertatea de exprimare și libertatea de întrunire sunt drepturi fundamentale ale omului și fiecare persoană trebuie să le poată exercita în condiții de egalitate și de siguranță (pct. 1). În egală măsură, garantarea libertății de exprimare și libertății de întrunire nu este doar o exigență într-o societate democratică, dar și o obligație de drepturile omului (pct. 5). Din aceste considerente, APCE a invitat statele: (7.4) să abroge reglementările existente privind propaganda „anti-LGBTI” și să permită tuturor persoanelor să acceseze informații despre orientarea sexuală, identitatea de gen, exprimarea genului și caracteristicile de sex; (7.7) să sprijine desfășurarea întrunirilor în susținerea exercitării efective a drepturilor fundamentale de către persoanele aparținând comunității LGBTI, să ia măsurile necesare pentru a facilita accesul la acestea prin contracararea contramanifestațiilor, să condamne în mod public toate interferențele ilegale în exercitarea libertății de exprimare și întrunire pașnică de către comunitatea LGBTI sau organizațiile care protejează drepturile acesteia.

Totodată, la 21 martie 2024, Parlamentul a aprobat Declarația cu privire la integrarea europeană a Republicii Moldova. Documentul exprimă convingerea că doar aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană va asigura viitorul țării în calitate de stat suveran, neutru, integru și democratic, iar calea ireversibilă de integrare și aderare europeană este proiect de prioritate națională al Republicii Moldova. În acest sens, statutul de țară-candidat pentru aderare la Uniunea Europeană presupune angajamentul statului de a-și alinia legislația națională la standardele europene, inclusiv în domeniul drepturilor omului. În context, Consiliul subliniază că potrivit art. 10 al Tratatului privind funcționarea Uniunii Europene (versiune consolidată), în definirea și punerea în aplicare a politicilor și acțiunilor sale, Uniunea caută să combată orice discriminare pe motive de sex, rasă sau origine etnică, religie sau convingeri, handicap, vârstă sau orientare sexuală. De asemenea, art. 2 al Tratatului privind Uniunea Europeană stabilește că aceasta se întemeiază pe valorile respectării demnității umane, libertății, democrației, egalității, statului de drept, precum și pe respectarea drepturilor omului, inclusiv a drepturilor persoanelor care aparțin minorităților. Aceste valori sunt comune statelor membre într-o societate caracterizată prin pluralism, nediscriminare, toleranță, justiție, solidaritate și egalitate între femei și bărbați. Pornind de la aceste reglementări fundamentale pe care se bazează funcționarea Uniunii și politicile acesteia, deducem că inițiativa legislativă este incompatibilă cu principiile enunțate mai sus și inacceptabilă în contextul lansării negocierilor de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană.

În lumina raționamentelor prezentate *supra*, Consiliul nu susține proiectul de lege pentru modificarea și completarea unor acte normative (Codul educației nr. 152/2014, art.7; Codul serviciilor media audiovizuale nr. 174/2018, art. 20 ș.a.) nr. 198 din 04.06.2025.

Președinte

Ian FELDMAN

⁸ <https://pace.coe.int/en/files/33506/html>